

STORTINGET

Innst. 190 S

(2025–2026)

Innstilling til Stortinget
fra utenriks- og forsvarskomiteen

Dokument 8:83 S (2025–2026)

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om
Representantforslag fra Bjørnar Moxnes, Geir
Jørgensen og Sofie Marhaug om å innføre nabo-
sjekk av EU-regelverk

Komiteens behandling

Sakens dokumenter er tilgjengelige på sakssiden på
stortinget.no.

Til Stortinget

Innledning

I dokumentet fremmes følgende forslag:

1. Stortinget ber regjeringen innføre en plikt i utredningsinstruksen til å sammenligne med andre lands praktisering av EØS-relevant regelverk.
2. Stortinget ber regjeringen legge fram en gjennomgang av andre lands praktisering og/eller varslede tilpasninger i enhver proposisjon om samtykke til innlemmelse av nye rettsakter i EØS-avtalen.
3. Stortinget ber regjeringen oppnevne et faglig uavhengig handlingsromsråd med oppgave å etterse at Norge ikke overoppfyller rettsakter fra EU på bekostning av nasjonalt handlingsrom. Rådet skal ta imot innspill fra befolkningen, ha kapasitet til å gjennomføre nabosjekker på eget initiativ og gi offentlige anbefalinger til regjeringen. Regjeringen må grunngi hvert tilfelle hvor den ikke tar anbefalingen til følge. Fagbevegelsen, industrien og primærnæringene skal være representert i rådet.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagen.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Rune Bakervik, Tonje Brenna, Nils-Ole Foshaug, Monica Nielsen og Malin Bye Sørensen, fra Fremskrittspartiet, Himanshu Gulati, Morten Kolbjørnsen og Sylvi Listhaug, fra Høyre, Liv Kari Eskeland, Peter Frølich og lederen Ine Eriksen Søreide, fra Sosialistisk Venstreparti, Kirsti Bergstø, fra Senterpartiet, Trygve Slagsvold Vedum, fra Rødt, Bjørnar Moxnes, fra Miljøpartiet De Grønne, Margit Bye, fra Kristelig Folkeparti, Jonas Andersen Sayed, og fra Venstre, Abid Raja, viser til representantforslaget.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Rødt, viser til at EØS-avtalen i dag er grunnlaget for norsk deltagelse i det indre marked og er av avgjørende betydning for næringslivets eksportmuligheter og dermed grunnlaget for vår velferd fremover.

Å ha et felles lovverk gjør samarbeid og handel lettere, og ikke minst er det en viktig del av å gjøre hele Europa mer konkurransedyktig fremover.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Rødt viser til

at et bredt flertall på Stortinget i lang tid har argumentert for å utnytte det handlingsrommet som til enhver tid eksisterer i Norges forhold til EU, og at denne ambisjonen forener tilhengere og motstandere av EØS-avtalen. Disse medlemmer mener derfor tiden er inne for å etablere prosedyrer for nabosjekk av EØS-relevant regelverk.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Rødt, er enig med forslagsstillerne i at hvordan ulike land gjennomfører direktiver og forordninger, er et viktig grunnlag for Stortingets beslutning, som bør fremkomme når regjeringen legger sitt forslag frem for Stortinget. Å gjøre det til en plikt i alle saker kan fremstå som for byråkratiserende. Flertallet viser til at regjeringen i sin vurdering av forslaget understreker at det i veilederen til utredningsinstruksen bør vurderes nordisk samordning. Flertallet mener det fremstår for lite bindende, og vil be regjeringen endre dette til en hovedregel.

Komiteen fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjøre det til en hovedregel å gjennomføre sammenligninger med andre lands, særlig de nordiske, praktisering av EØS-relevant regelverk i proposisjoner som skal fremmes for Stortinget.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Rødt viser til at det påhviler regjeringen å gi Stortinget alle de opplysninger som er nødvendige for behandlingen av de saker den fremlegger. Når regjeringen ber om Stortingets samtykke, vil andre lands tilpasninger og gjennomføringstiltak inngå som en del av de opplysningene som Stortinget behøver. På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en gjennomgang av andre lands praktisering og/eller varslede tilpasninger i enhver proposisjon om samtykke til innlemmelse av nye rettsakter i EØS-avtalen.»

Disse medlemmer viser til at veilederen til utredningsinstruksen omtaler Eldring-utvalgets anbefaling, som forslaget viser til, om å innføre en ordning med systematisk sjekk av hvordan våre naboland gjennomfører EU-/EØS-regler, men at veilederen påpeker at i dag er ikke dette noe krav etter utredningsinstruksen (veilederens punkt 5.6.3). Det mener disse medlemmer at det burde være, og at kravet ikke vilkårlig kan begrense seg til nordiske land.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen innføre en plikt i utredningsinstruksen til å sammenligne med andre lands praktisering av EØS-relevant regelverk.»

Disse medlemmer understreker at handlingsromsrådet som foreslås opprettet, ikke vil endre verken rettslige eller konstitusjonelle forhold. At spørsmålene er komplekse, og at det er regjeringen som står ansvarlig for å fatte beslutninger, har heller ikke hindret Danmark og Sverige i å opprette uavhengige råd med tilsvarende rolle, like lite som det hindrer norske regjeringer i å motta anbefalinger fra andre faglig uavhengige organer.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen oppnevne et faglig uavhengig handlingsromsråd med oppgave å etterse at Norge ikke overoppfyller rettsakter fra EU på bekostning av nasjonalt handlingsrom. Rådet skal ta imot innspill fra befolkningen, ha kapasitet til å gjennomføre nabolandssjekker på eget initiativ og gi offentlige anbefalinger til regjeringen. Regjeringen må grunngi hvert tilfelle hvor den ikke tar anbefalingen til følge. Fagbevegelsen, industrien og primærnæringene skal være representert i rådet.»

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser for øvrig til at det er nedsatt en arbeidsgruppe på Stortinget som skal vurdere arbeidet med EU/EØS på Stortinget. Flertallet mener de øvrige forslag i dokumentet bør vurderes i sammenheng med dette arbeidet, og avventer det arbeidet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Rødt og Kristelig Folkeparti mener det er nødvendig å sammenligne norsk praksis med våre nabolands praktisering av EØS-relevant regelverk. Innføringen av nye EØS-relevante regelverk skal ikke medføre unødvendige byråkratiske og inngripende tiltak som går lenger enn våre nabolands praktiseringer. Disse medlemmer ser det derfor som nødvendig at denne type undersøkelser skjer før Norge innlemmer nye rettsakter i EØS-avtalen.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser til at arbeidsgruppen har mandat fra presidentskapet til å vurdere Europautvalgets innretning og komme med forslag til endringer i Stortingets forretningsorden. Da forslagene i dokumentet ikke angår noen av delene, krever en behandling i arbeidsgruppen at presidentskapet vedtar å utvide mandatet.

Komiteens medlemmer fra Miljøpartiet De Grønne og Venstre mener det beste for Norge ville vært å inngå et fullverdig EU-medlemskap. Dagens modell innebærer at Norge har nær null demokratisk innflytelse på utarbeidelse av EU-regelverk, og at makten og påvirkningsmulighetene overlates til et allerede tungt belastet byråkrati. Eldring-utvalget er inne på dette i NOU 2024:7, side 107:

«Mangelen på politisk representasjon innebærer også at EØS-modellen er langt mer byråkratisk styrt enn i EUs medlemsstater, fordi avtaleverket i Norge først og fremst forvaltes av embetsverket.»

Disse medlemmer mener at en systematisk nabosjekk av andre lands gjennomføring av EU-regelverk, som ikke begrenser seg til nordiske land slik veilederen til utredningsinstruksen legger til grunn nå, vil innebære en ytterligere belastning på det norske byråkratiet. Disse medlemmer vil derfor ikke støtte Rødts forslag.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Rødt:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen legge fram en gjennomgang av andre lands praktisering og/eller varslede tilpasninger i enhver proposisjon om samtykke til innlemmelse av nye rettsakter i EØS-avtalen.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen innføre en plikt i utredningsinstruksen til å sammenligne med andre lands praktisering av EØS-relevant regelverk.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen oppnevne et faglig uavhengig handlingsromsråd med oppgave å etterse at Norge ikke overoppfyller rettsakter fra EU på bekostning av nasjonalt handlingsrom. Rådet skal ta imot innspill fra befolkningen, ha kapasitet til å gjennomføre nabolandssjekker på eget initiativ og gi offentlige anbefalinger til regjeringen. Regjeringen må grunnngi hvert tilfelle hvor den ikke tar anbefalingen til følge. Fagbevegelsen, industrien og primærnæringene skal være representert i rådet.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og rår Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k:

Stortinget ber regjeringen gjøre det til en hovedregel å gjennomføre sammenligninger med andre lands, særlig de nordiske, praktisering av EØS-relevant regelverk i proposisjoner som skal fremmes for Stortinget.

Oslo, i utenriks- og forsvarskomiteen, den 24. mars 2026

Peter Frølich

leder

Liv Kari Eskeland

ordfører

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

Utenriksministeren

Utenriks- og forsvarskomiteen
v/leder Ine Eriksen Søreide

Oslo, 18. februar 2026

Uttalelse fra Utenriksdepartementet ang. Dokument 8:83 S (2025-2026) – representantforslag fra representantene Bjørnar Moxnes, Geir Jørgensen og Sofie Marhaug

Jeg viser til Utenriks- og forsvarskomiteens brev av 6. februar 2026, der det bes om Utenriksdepartementets uttalelse til Dokument 8:83 S (2025-2026) fra representantene Bjørnar Moxnes, Geir Jørgensen og Sofie Marhaug. I brevet foreslås at regjeringen bør «innføre en plikt i utredningsinstruksen til å sammenligne med andre lands praktisering av EØS-relevant regelverk, legge fram en gjennomgang av andre lands praktisering og/eller varslede tilpasninger i enhver proposisjon om samtykke til innlemmelse av nye rettsakter i EØS-avtalen, samt å oppnevne et faglig uavhengig handlingsromsråd med oppgave å etterse at Norge ikke overoppfyller rettsakter fra EU på bekostning av nasjonalt handlingsrom. Rådet skal ta imot innspill fra befolkningen, ha kapasitet til å gjennomføre nabosjekker på eget initiativ og gi offentlige anbefalinger til regjeringen. Regjeringen må grunngi hvert tilfelle hvor den ikke tar anbefalingen til følge. Fagbevegelsen, industrien og primærnæringene skal være representert i rådet».

EØS-avtalen er Norges viktigste internasjonale avtale og regjeringen mener det er avgjørende at vi forvalter avtalen, og dermed vårt forhold til våre naboland i EU, på en best mulig måte. EØS-retten bygger på et prinsipp om lojal gjennomføring og ensartet anvendelse i hele EØS-området. Vi er et land som opprettholder våre internasjonale forpliktelser og følger opp de avtaler vi har inngått. I dagens geopolitiske situasjon er det viktigere enn noen gang.

Til det første forslaget om å *innføre en plikt i utredningsinstruksen til å sammenligne vår praksis med andre lands praktisering av EØS-relevant regelverk* vil jeg peke på at det i veileder til utredningsinstruksen (pkt. 5.6.3) allerede er nedfelt at departementene bør løpende vurdere nordisk samordning når det er relevant. Det er i denne fasen at vi fra norsk side kan se hen til våre nabolands praksis og gjennomføringstiltak. En

samordning på nordisk nivå kan understøtte nordisk mobilitet, konkurransekraft og samhandel noe jeg mener er positivt, og som kan gi oss verdifull innsikt. Nabosjekken er ikke utformet som en plikt, noe som gir oss fleksibilitet i arbeidet og bidrar til at vi ikke får forsinkelser i innlemmelse og gjennomføring av våre EØS-forpliktelser. Jeg mener en slik fleksibilitet er hensiktsmessig, og at det ikke er nødvendig med en ny plikt i utredningsinstruksen for å sikre sammenligning med andre land når dette elementet allerede er ivaretatt i veilederen.

Når det gjelder forslaget om *en gjennomgang av andre lands praktisering og/eller varslede tilpasninger i enhver proposisjon om samtykke om innlemmelse av nye rettsakter i EØS-avtalen* mener jeg at dette vil være et lite treffsikkert krav. Antall rettsakter som løpende innlemmes i EØS-avtalen er betydelig, og mange av disse er tekniske og avgrensede. Å gjennomføre en systematisk kartlegging og sammenligning av andre lands praktisering og tilpasninger vil bidra til å forsinke nødvendige prosesser. Rettspraksis utvikles også som oftest først etter at regelverk er gjennomført, og en slik gjennomgang vil ikke gi oss ny innsikt i forkant av innlemmelse.

Jeg mener forslaget om å *oppnevne et faglig uavhengig handlingsromsråd med oppgave å etterse at Norge ikke overoppfyller rettsakter fra EU på bekostning av nasjonalt handlingsrom* vil kunne bidra til å skape klarhet om ansvar, rolle og beslutningsmyndighet i arbeidet med våre EØS-forpliktelser. Ansvaret for å vurdere og ivareta nasjonalt handlingsrom ligger hos regjeringen. Innenfor rammen av EØS-avtalen har forvaltningen en plikt til å utrede konsekvenser, inkludert rettslige og økonomiske, før regelverk innlemmes og gjennomføres. Det finnes flere eksisterende mekanismer i forvaltningen som kvalitetssikrer rettslige spørsmål, bl.a. Lovavdelingen i Justis- og beredskapsdepartementet. Vurdering av handlingsrommet er komplekse rettslige tolkninger og krever beslutninger som er rettslig bindende. I tråd med vårt konstitusjonelle system kan ikke ansvaret for dette overlates til et uavhengig råd.

Hva gjelder overoppfyllelse av regelverk fra EU er det etablert mekanismer som gir aktører i samfunnet anledning til å påpeke dette bl.a. gjennom høringsinstituttet som nedfelt i utredningsinstruksen. Regjeringen mener derfor at arbeidet med å identifisere og bruke nasjonalt handlingsrom best ivaretas innenfor de etablerte konstitusjonelle og administrative rammene, med tydelig politisk ansvar og ordinære kontrollmekanismer.

Med vennlig hilsen

Espen Barth Eide

